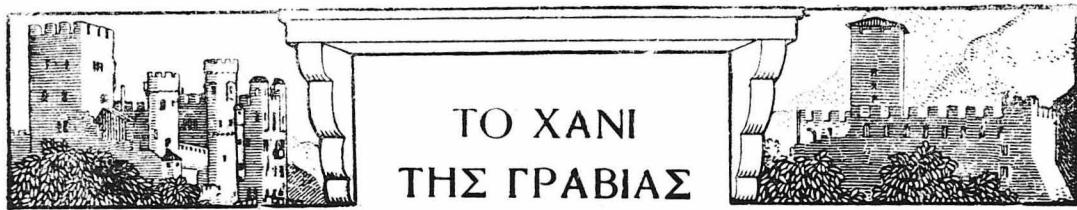

ΕΝΔΟΞΕΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Τό χειρόγραφο του πλειεμιστού Ιω. Μακεύρη. Πώς έκδικηθηκαν οι "Ελλήνες τό μαρτυρικό δάνατος του Αδανανσίου Διάκου. Περιγραφή του ιστορικού Χανιού. Ο περιπημός χερός του Όδυσσεως Ανδρεύτου. Τέ στράτευμα του Όμερ Βρυώνη. Συνομιλία Ανδρεύτου και Χασάν Δερέσση. Μια δραματική σκηνή. Η σφαίρα του Όδυσσεως και η χρήση της μάχης. κτλ.

Α'.

Γιά τή μάχη της Γραβιάς και το ίστοριο Χανί (ποι τό εξώνησε ή λέφα τον Γ. Ζαΐζωστα) οι ίστοροι διαφορούν σε διάφορους λεπτομερείς. Άλλα μαραρίτις συγγραφείς Γ. Κρέμος είχε κατοφθισθεί μέριαν το πολύτιμο γειτονάριό του Ιωαννού Μακούνη, άγνωστού, και ή δημοποίησε τον ξεκαθαρίζει εντελώς τά πράγματα. Ήδον πάς ζηνεί ή έπιση έκεινη μάχη:

Μετά την άπτη μάχη τῶν Θεμιοτύλων (23 Απριλίου 1821) ο Πανονιώτας και το παλλήραμα του όπουσιωνόντας ἔτασαν, μετά δύο μέρες, στη Γραβιά. Ο Πανονιώτας μάτεψαν να περιμένη έκει στα στενά και νά γιντήσῃ τὸν Όμερ Βρυώνη, ποὺ κατέβαινε μὲ τὸ φουσάτο του ναρητή, από τὴν Χαλκούματα.

Τὴν ἄλλη μέρος ἔτασαν έκει τὸν Όμερον τοῦ Πανονιώτα Γκούρας και οἱ Διονυσιώτης. Έγινε συνδυόμενον μεταξύ τους και πέρασθη να κλεψεῖ τὸν Γρούνας στὸν έκει πανδοχείο (Χάνι) και οἱ δύο ἀλλοί οπλαρχηγοί νά καταβάνων τὰ γύρω στενά.

Ἐνώ ἀπεράπλαναν αὐτά, ήρθε έξαφαν, ή είδορος δῆται οι Τούρκοι στὴ Λαιμία Επισανάν τὸν Αδανάσιο Διάκο και τὸν ἐσούδησαν ζωτανά. Ὁ ἀπάνθιστος ἀντός, ὁ φαρεὸς δάνατος τοῦ Διάκου, και ή σημαῖη τῶν λοιπῶν Ἐλλήνων αἰχμαλώτων, ἀναψαν τὴ φόρμα τῆς ἐκδικήσεως στα στήθη τῶν κατεπανών τῆς Γραβιάς. Θεριώτερος οὐ πάντας ἀλλοὶ ὁ Γκούρας, παρασυνόμενος ἀπό τὴν πρώτη ὄμρη τῆς ἀγανακτήσεως φευγεῖ σαν ἀπότος, φτάνει στὴν "Αμηρίσα και χώνικι" αὐτὸς τὸ αἴμα τοῦ εἶπει "Οθωμανῶν μπήδον, κατασφάνεις αὐτούς. Επειτα, ἀφοὶ πήρε τὴν ἀγανακτία πολεμοφόρδια γὰρ τὴ σχεδιαζούμενή μάχη, ἔφυγε νίκητα ἀπὸ τὴν" Αμηρίσα, ἔφασε κατὸ τὰ χαράματα στὴ Γραβιά και κατέγινε νά διχτυώσῃ τὸ Χάνι, τοῦ ὅποιον ή πλύνθηστη μάντρα είχε μάλιστα ένδον μέρουν.

Στὸν ίδιο καιρὸν δέ γέρο Πανονιώτας και οἱ Δυονιώτινες ἐσκαράβη ταυτούρινα στὰ γύρω στενά, στὸ βούνον τοῦ Χλομοῦ. "Έξαφαν ήρθε ένας, ζωρικός ἀπό τὸ Μαρούλιθαρο, φέροντας γάμμα τοῦ Όδυσσεων Ανδρούτσου πρὸς τοὺς κατεπανών. Ο 'Ανδρούτσος τοὺς ειδοποιοῦσθε δέχεται μὲ τὰ παλλήραμά τουν τὰ γύρω στενά.

Καὶ πάργασαν στὶς 3 Μαΐου πάνηκαν πέρα τὰ μπαΐρακά τοῦ 'Ανδρούτσου. "Ησαν ὅλοι-ὅλοι 70 παλλήραμα. Κατηφογίζανε μὲ ἐνθουσιασμό, τραγουδοῦντας κλέπτην τραγουδία. Μαζὺ τοὺς ἔρχονταν και οἱ οπλαρχηγοί Κομάρης Σουλιώτης, Σπύρου Κατσικογιάννης, ὁ ψυχογιός τοῦ 'Ανδρούτσου Ζαφείρης και' ὁ πιστός του Τουφακιώτενος Μουσταφᾶς, ποὺ τὸν απολογοῦσθε σαν σκιά, μὲ γεμάτες τὶς κοινωπότερες στὸ σιλάχι.

***

"Υστέρη ἀπό πέντε μέρες, στὶς 8 Μαΐου, μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, φάνηκε ἀπὸ μακρὰ ὁ 'Ομερ Βρυώνης μὲ τὸ στρατὸ του. 'Αμερίσος οἱ 'Ελλήνες ἐποπειτήμαντος θύες:

Ο 'Πανονιώτας και' ὁ Δυονιώτινος πάσανε στὰ γύρω στενά τὰ ταμπούρια τους. Ο Γκούρας μὲ τοὺς δικούς του Πατανδρᾶ, Κομάρη, Κατλάνη, Μαυρονή, Φαραμάρη, Κύρκο Γαλαζειδιώτη και τοὺς λοιποὺς ἀπεισώσαν νά κλεισθοῦν στὸ Χάνι.

Ο 'Οδυσσεύς, για νά ἐνθαρρύνῃ ἀσκοῦ περιστρέψεις που θε ἐλέινοντα μαζὶ τοὺς στὰ πλίνθινα τείχη, φώναξε δυνατά:

—Ε, δος παδά, δποιος θέλει ν' ἀκολουθήσῃ, και παστή στὸ κορδό.

Πρῶτος δράψας τὸ ματτῆλη τοῦ 'Ανδρούτσου δεντρόφερος δὲ Πατανδρᾶς, ἔπειτα διοι ποὺ οἱ ἄλλοι, και' ὁ κύκλος ἐτελείωνε μὲ τὸν Τουφακιώτενον Μουσταφᾶ. Καὶ ορθεύοντας Τούρκοι, ἐμπήραν μέσα στὸ Χάνι. Ο ἰδιοκτήτης τοῦ Χανού και οἱ δύναμις τοῦ ἀνοίκου τε κάνοντες και' ἔκεργονταν κρασί εγιά τὴ κευτερία τῆς Πατρίδας.

Σὲ λίγα λεπτά, τὸ Χάνι είχε μετασχηματισθεὶ σε φρούριο. "Εκλεισαν τὶς πόρτες, έφραξαν τ'

νοίγματα, μνιεῖαν τουφεκήθρες. "Υστερα εἶμετοήθηκαν. Βρέθηκαν 120, ἄλλη ὁ ἐνθουσιασμός τους δὲν ἐμετρούστηρε γι' αὐτόν. Σαν τὶς τριπέτες ἔβλεπαν τὸ στράτευμα τοῦ 'Ομερ Βρυώνη νά παταγίει, σὰν ἀργοκίνητο μαρό ποτάμι. "Ήταν ἔφτα ζηλιάδες πεζοὶ: Αργανίτες, Βοσνιάκοι, Μακεδόνες, Σαριγκουλάδες και' ςτίλιοι καβαλάρες Γρεζηδήδες και' Τούμπηδες μὲ ἀρχόγυρο τους τὸν Τελεγά Φέζο. Τοὺς ἔβλεπαν, ἀλλὰ ή κωδιάτη τους στάθηκε ἀπρόσητη—τοείξι :

"Όταν οι Τούρκοι διάρκεψαν τὸ αιχό ποτάμι τῆς Γραβιάς (τὴ Χανιτός) και' ἀντικρύσθησαν τὸν 'Ελλήνας ταυτοποιουμένου στὸ Χλομό και' ἀλλὰ ἵνωντα, ἐστάθηκαν και', κατὸ τὴ συνήθεια τους, ἐπροσευχήθησαν. "Επειτα, οἱ 'Ομερ Βρυώνης ἔχωσαν διὸ ισχυρὰ σύνημα στρατού και' τὰ διέταξε νά περικινάλωσουν τὸν ταυτονομένους. Οι Τούρκοι, κρούντες τόπιαν, δριμοσαν γαγδαλού, και' ἔβγαλαν ἔφιο ἀπὸ τὸ ταυτούρινο τους τὸν Πανονιώτα και' τοὺς δικοὺς τους, γιατὶ αὐτοὶ οπέστησαν πρόδωτοι. Όταν ήρθαν τὸ βάρος τῆς ἐρδόνων, ἀλλὰ και' γιατὶ είχε κλιονίστησε τὸ ηθικό τους ἀπὸ τὶς προηγούμενες ἀποτυχίες τους.

Σὲ λίγο συρραπτήκαν και' οἱ ἄλλοι, δηλαδή οι Νιοβονητόπης, οἱ Κομάρη, δὲ Κατσικογιάννης. Οι ἔφιο ἀπὸ τὸ Χάνι πολεμοτάραι δὲν ἤταν καταλλήλως ἀματιαμένοι, για τὴν περίστασι. Λίγοι ἀπ' αὐτοὺς είχαν τοφεκά ή ποτάμια. Οι περιστέροι είχαν μόνο καμάρια και' οἱ περιστόνες! Καὶ φινιάν, στὰ τυχά πορὰ τῶν ἔρχονταν ἀναγκάστησαν νά ἐγκαταλείψουν τὶς θέσεις τους.

Οι Τουφακιώνοι, ἀνεβασμένοι στὰ γύρω ιψώματα, δέχονταν και' τὰς κλεψανέους στὸν ἀλλόγυρο τὸ Χανιού και' πήγαν νά εἰδοποιήσουν ἀμέσως τὸν 'Ομερ Βρυώνη. "Ήταν ἥ ώρα 10 π.μ. και' ἔτειν τὴ στιγμὴ ἀπόρθιδος, δὲ θωμαστῶν στρατόρχης είχε φτάσει ἔφτιασης ἐπὶ τόπον. Μόλις ὁ Βρυώνης ἐπλοροφορήθη ὅτι μαζὲν μὲ τὸν ἐπαναστάτης βρίσκεται και' ὁ 'Οδυσσεύς 'Ανδρούτσος, ἐποχέστης πολὺ, γιατὶ είχε παραγγείλει πολλές και' στον ἀματιαλὸν ἀπότον, ἀλλὰ προσκυνήσου και' κατέβετε τὰ δύλια. "Ένομικες λοιποὶ διτὶ δὲν τούτης τῆς προστάσεις τους, και' τῷώρα ποὺ ἔμαθαν ότι αὐτὸς ήταν οἱ κεφαλῆς τῆς ἀντιστάσεως, ὁργίστηκε πολὺ και' ἐκάλεσε ἀμέσως μάστον τοῦ τὸ Χασάν Δερβίσητος. Αὐτὸς ήταν ὁ δονορεπικός λεπτονγήδος τὸν στρατεύματος. "Ἐπέγιανε πάντα μαρούστας ἐρυπτος, και' μὲ οργὴ τὸν Κομανίνο ἐφαντάστησεν νά σύμονον σὰν τυφλοὶ στοὺς κινδύνους τῆς μάχης. Ο 'Ομερ Βρυώνης διέταξε τὸ Δερβίσηον νά κάνῃ μὲ τελεταῖα προστάσια διατραγματισθεών μὲ τὸν 'Οδυσσεά, ἐπαναλαμβάνοντας τὶς ὑποσχέσεις.

Κατὰ τὸ δάστημα τοῦτο δὲ 'Οδυσσεύς είχε τοποθετήσει τὰ παλλήραμα τοῦ στρατηγικῶτατα, δῶσε στὴν καταλλήλη στιγμὴ νά πυροβολήσουν οἱ μωροί, και' στὸν καφρὸν ποὺ αὐτὸς ήταν συναγεμένα τὰ ὄπλα τους, νά είνε ἐποικιοι γιανόδρομοι στὸν πυροβολισμὸν τοῦ ποτάμου τοῦ Χανιού. Επειτα, δέχεται τὸ πρότασις τους, και' τῷώρα ποὺ ἔπεισε τὸν Δερβίσηον νά κάνῃ μὲ τελεταῖα προστάσια διατραγματισθεών μὲ τὸν 'Οδυσσεά, ἐπειδὴ τὸ δέσποτε τοῦ ποτάμου τοῦ Χανιού.

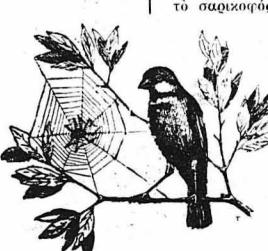
Αὐτὸς μὲτα τοπεζήθησαν δὲ οἱ ποτάμιοι ποταμοί τοῦ Χανιού, μὲ τὸ Δερβίσηον μαζὶ, φρενιασμένοι πεζοῖς αὐτὸς τὸ ποτάμιον ποτάμιον τοῦ Χανιού.

Αὐτὸς καιρὸς είναι. "Ένα μανούνικο πεζεῖον Τουφακιώτενον ποταμούναν τοῦ Χανιού, και' τὸν Κομανίνο, και' τὸν Δερβίσηον, γιατὶ είχε παραγγείλει πολλές και' λέγοντας:

—Ἔτσι καὶ τούτη, δποιος θέλει ν' ἀκολουθήσῃ, και παστή στὸ κορδό.

Πρῶτος δράψας τὸ ματτῆλη τοῦ 'Ανδρούτσου δεντρόφερος δὲ Πατανδρᾶς, ἔπειτα διοι ποὺ οἱ ἄλλοι, και' ὁ κύκλος ἐτελείωνε μὲ τὸν Τούρκο Μουσταφᾶ. Καὶ ορθεύοντας Τούρκοι, ἐμπήραν μέσα στὸ Χάνι. Ο ἰδιοκτήτης τοῦ Χανού και οἱ δύναμις τοῦ ἀνοίκου τε κάνοντες και' ἔκεργονταν κρασί εγιά τὴ κευτερία τῆς Πατρίδας.

Σὲ λίγα λεπτά, τὸ Χάνι είχε μετασχηματισθεὶ σε φρούριο. "Εκλεισαν τὶς πόρτες, έφραξαν τ'

ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ο ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΗΣ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΛΕΚΟΥΒΡΕΡ

Μιά μεγάλη τραγωδία. Για την άγκυρα του ιππότευ της Σαξωνίας. Η τρομερή αντίχειλα της δουκισσης. "Ένα επεισόδιο στό θέατρο. Ή αποκάλυψις του χέρα. Ή δηλητηριασμένες παστίλιες. Ο όθιζες φυλακίζεται ως παράφρων. Η προσπάθειες της Λεκουβρέρ για νά τὸν σπελευθερώση. Η περιποιησης της δουκισσης κ.τ.λ. κ.τ.λ.

I

"Η Άδριανη Λεκουβρέρ υπήρξε.. μαζί με την Κλαύδια, τη Ραχήλ, και τη Ρωσούνια μάτι από τις μεγαλείτερες τραγωδούς των αιώνων. Η γύρω από το δάνατο της περίφημης αυτής γυναίκας άπαρχει ην σκοτεινό μυστήριο, το δημοτικό άκομα και σημεια δὲν έχει διαφωτιστεί.

"Επι πολὺ καιρό, μαζί επιστολή κάποιας δίδος 'Αισσέ, αύγουρηνς της Λεκουβρέρ, γραφείσας κατά το Μάρτιο του 1730, απτελεύσεις τό μόνον ντοκουμέντο πού θηγήσεις σχετικώς με το τέλος της περιφημης καλλιτέχνηδος. Σύμφωνα με την έπιστολή της δίδος 'Αισσέ, μαζί μεγάλη κιονιά της έπεινται, ή δούκισσα ντε Μπούγιαν, γυναίκα πειρατάρα, βίαια, παράφρος και πολὺ ελεφριά στά ήδη, είχε έφωτενει την περιφέρεια πολεμητή των αρχών του πρωτελέντος αιώνων, τὸν περίπιμπον στρατάρχη της Σαξωνίας. Μά ό στρατάρχης άμαυτον τότε με πάθος τη Λεκουβρέρ κι' έστι ανταποκρίθηκε πολύ δοχύματα στα αίσθηματα της δουκισσης, πράγμα που την έκανε νά μισησθεί θανάτουσα την άντιτελη της και ν' απόφασην νά την έκδικηθη.

"Η Άδριανη τὸ ξέρει αύτο και μιά μέρα που ξέπιε στη «Φαιδρά» τοῦ Ραχίνα, βλέποντας τη δουκισσα, ή δούκια καθηδαρίας σ' ένα από τὰ ποτά θεωρεία, στράφηκε πρός το μέρος της και απήγγειλε πρός αὐτήν τοὺς παρανότα στίχους τοῦ ρόδου της:

*Μήν εἰσαι τάχα καὶ ἐσύ μι' ἀπ'
[τελ] τριχέες γυναῖκες
Ποῦ βείσκουνε στὸ ἔγκλημα μά
[διαρκὴ γαλήνη],
Χωρὶς νά κοκκινίζουνε ποτέ ...*

Αμέσως τὸ κοινό, ποὺ ήταν ενήμερο τῆς άντικλίας τῶν δύο γυναικῶν, αγορεύει ως χειροφορτή με ενθουσιασμοῦ τη Λεκουβρέρ, ἐνώ η δουκισσα, τρέποντας από τὴ λόρδα της, ἀπορρίσεις ἔκεινη τῇ στιγμῇ τὴν έξοντων τῆς άντικλίου της.

"Ως ογκών τῆς έκδικησεως της η δουκισσα διάλλεξε κάποιον ἄδεια, ὄνομαζόμενο Μπούγρε, και τοῦ άνεσθενε νά

"Ταν παλιός γύνωμος, από τὴν αὐλὴ τοῦ Ἀλῆ Πασού τὸν Ιοαννίνων, δούν ίσχει ιντερεπτοῖσι και ὁ Ἀνδρούτσος.

"Ο 'Οδισσεύς, χωρὶς νά φαινεται, ἔχαιρετο τὸ Δερβίσιον ἀρθανίτικα, κι' έστιν τὸν ἀντεχαρφήσε, στὴν ἕδη γλώσσα.

"Πήνηρε λιγότιμην σιωπή, τὸ ἀντίτιτα στρατόπεδα, ἔπληκτη, μὲ τὸ δάχτυλο στὴ σκανδάλη, στηλόντωνταις προσογεικά τ' αὐτή, ἀπονυγαν τὴ συνωμολία; .. Μὲ τὸν προποταγῆς ἡ Δερβίσης ἐφράνει στὸν Ὀδισσεία:

"Ἐταὶ ξέω, οὐχὶ Γκιανού, θέτω νά κονθειάσουμε μονάχο;

"Ο 'Οδισσεύς έτιμωσε. Στὸν ίδιο τόνο, μὲ τὴ συνηθίσμενη τὴν ὁδοποίησην ἐλεύθεροποτία, ἐξίσθισε τὸν Τούρκο ιερωμένο και, τὸ γενεια τὸν. Φένιανται κι' ὀδερίσσης, και ἡ ἀρχαια τὸν βείσκει τὸ Δερβίσην στὸ μέτωπο και τὸν σωριάζει νεκρό. 'Ο ποιτης Γ. Ζαλοκώτας περιέγραψε τὴ σκηνὴ αὐτή σὲ λαμπτὲς στροφές: Και ἡνίας και σπάθη ἀφήνει. Τοῦ θανάτου ἰδὼν πειθερέχει 'Ο Δερβίσης τὰ στέρνα πληρεῖς Τὸ χλωμὸν μέτωπον τὸν εὐθύς, Και μὲ κρότον πεσών κατά γῆς Και ὡς πόπος αὐτὸς πτυχθεῖς Ρεῖσθων ἀμάτος χύνει. Κοῦνφος κι' εύκαρπος τρέχει.

Φρενιασμένοι οι Τουρκαλβανοί, ἔτρεξαν νά συγκρετωθούν γύρω ἀπό τὸ πτώμα τοῦ σεβαστοῦ τους Δερβίση, ἀλιλάζοντες.

"Ἀλλα καὶ ὁ 'Οδισσεύς αὐτὸς ήθελε. Δινεὶ λοιπὸν ἀμέσως παράγεια στὰ παλλακάρια του:

"Ἐτοιμοι διοι ... Φωτιά!

Μιὰ ματαρά πέρτει ἐπάνω στὸ πυκνὸν ἔκεινο ἀνθρωπούμενο και σορᾶμένο πολλοὺς νεκροὺς και λαθομένους.

Και ἀπό τὴ στιγμὴν ἔκεινη ἀρχίζει η δευτέρα φάση τῆς δραματικῆς μάχης τῆς Γορδούσας, τῆς δοτίας τὴν συνέχεια και τὸ τέλος θὰ διηγηθούμε στὸ ἐπόμενο φύλο.

'Η 'Άδριανη Λεκουβρέρ

του και πάντα η ἀπαντήσεις της διευθυντικούς ησαν μὲ εἴρου και λογικές. Είνε ἀδων, κύριο Διευθυντικά, είνε ἀνθρωπος λογκός και η παράτασης τῆς φυλακίσεως του είνε ἔγκλημα .... Σκεφθῆτε τὴν εὐθύνη σας γι' αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ !....'

Μά ούτε μὲ τὴν ἀναφορά της αὐτή καταφύγουσα νε κάνη τίτοτε. Και όμων μόνο αὐτό, ἀλλά δ φωτός αὖτες αὖτες μετεφέρθησαν στὴ Βαστιλλή. Προσπάθησαν τότε νά τὸν πεισουν ν' αναψούσης δύσι είχε καταθέσει, μά ἐπεινός ἀπάντησες ἡ εποτιμούσα τὸ δάνατο, παρεὶ νά διαψήνηση τὸν ίδιο τὸν έκαντο του. 'Εν τούτοις, δ' αὖτες αὐτός, μετά τὸ δάνατο της 'Άδριανης Λεκουβρέρ παρέθη σε διμολογίες ἐντελές ἀντίτετες ἐποιεῖσης ποὺ είχε κάνει στὴν ἀρχή, ἀποδιδόντας τὴν πρώτη του καταθέσει στὸ ταραγμένο τον μανάλ. Πότε είπε τὴν ἀλήθεια .... Τὴν πρώτη η τὸ δευτέρη φορά; ... Αντὸ παρέμεινε μυστήριο. 'Αλλ' ές εξασολούνθησε τὴν ἀφήγηση μας, η μᾶλλον τὴν ἀφήγηση τῆς δίδος 'Αισσέ:

"Ἐπειτα ἀπό λιγό καιρό, ἔνα βράδιο, στὸ διάλειμμα μᾶς παραστάσεως στὸ θέατρο, η δούκισσα ντε Μπούγιαν ξεστείε και παρασάλεσε τη Λεκουβρέρ υπά την πένερο της. Η κατιλίτευσε ξεπιάστησε πολὺ ἀπό τὸν πρόσθιαση αὐτή και τὴ διάτασης διότι δὲν ήταν τυπεμένη και δὲν μπορούσε νά παρουσιαστεί μπροστά της. Μά η δούκισσα ξεστείε και τὴν προσκάλεσε και για δεύτερη φορά.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΧΕΣ : 'Ο θάνατος τῆς Λεκουβρέρ.

